

„Kakšne neumnosti!“ je skoraj vzkliknil oče, a takoj znižal glas. „Čudno govoriš. To niso nikake neumnosti. To je vse resnica. A ljudem se zdi, da so neumnosti in zato se smejuje.“

„Zato pa,“ je rekel fant.

„Da,“ je skromno dejal oče. „Že od sinoči nisem jedel.“ Hotel se je opravičiti. „Ti si pa danes žganje pil, so mi rekli.“

Matija je pogledal očeta. Njegov obraz je bil suh, upadel. Toda tak je bil že vsa zadnja leta. Oči so bile globoko pod čelom. Obraz sam pa je bil poln drobnih, a gostih gub. Mladi Berden še nikdar ni tako natančno pogledal svojemu očetu v obraz. Lačen je, je obšlo fanta. Zdaj prvič ga je to navdalo z nečim posebnim. — Zato je pripovedoval v družbi, da bi se ga kdo usmilil in mu dal kozarec vina in mu morda kupil žemljo. Fant je naročil žemlje in salam. Gledal je očeta, kako slastno je posegal po obojem. Če njega ne bi bilo sem, bi oče uganjal burke, naposled dobil nekaj žemelj, od katerih bi dve skrivaj vtaknil v žep in jih prinesel njemu zvečer v hlev. Ponujal bi mu: Na, jej, vem, da si lačen. In on bi posegel in jedel, ne da bi hkrati pomislil, kako jih je oče pridobil. — Naročil je tudi nekaj pijače in ko sta pospravila vse, je fant dejal:

„Pojdiva spat.“ Oče se je ozrl po sinu. Odkaj pa hodi tako zgodaj spat? Saj to ni bila njegova navada. Narobe: prihajal je vedno šele takrat, ko je oče že davno spal, ko je bila ura že preko polnoči.

„No, dobro,“ je rekel oče in se dvignil.

(Dalje.)

Refleksije

Iz polnega čuta odgovornosti

Z letošnjo prvo številko je Sodobnost začela prinašati dr. Žgečevo sociološko študijo „Haloze“. Puščoba, so sodili nekateri; nezanimivo, so dejali drugi; ne spada v kulturno revijo, so se obregali tretji; duh se je spremenil v številke, so presodili najkulturnejši. Če bi bil kdo sodil potrebnost in pomembnost te družbene podobe živega kosa naše slovenske zemlje le po mnenju tega ali onega literarnega kroga, bi se bil prijel za glavo ter se skrušeno vprašal: kaj sem zagrešil? In vendar je sodobna slovenska revija, ki ji slovenstvo in sodobnost ništa le zvonkljajoči krilatici, prebito dolžna, pobujati in prinašati te in podobne poglede na slovensko zemljo in slovensko življenje.

Noben narod in nobena zemlja ne živita polno, dokler ne živita zavestno v duhu ljudi, dokler ju zavedno ne obdela in po svoje ne izoblikuje človek. Dvoje je poti. Izoblikovati ju mora ustvarjajoči umetnik, kadar ju dvigne na višjo življenjsko ravnino umetnin, kadar iz njiju razbere globoke, tipične, trajne poteze grude in ljudi. Izoblikovati pa ju more tudi analitično misleči opazovalec, če se pazljivo zagleda v to ali ono stran v živ-

ljenju svojega naroda, zato da bi ga spoznal, se ga zavedel, videl, kaj je kako živi in kako bi moral živeti.

Pri drugih kulturnih narodih prevladuje to drugo oblikovanje narodovega življenja; ni ga skoraj področja pri njih, ki bi o njem dan za dnem ne razmišljalo vsaj na desetine ljudi. Redki so umetniki, ki bi s svojo ustvarjajočo silo znali postaviti ogledalo svojemu narodu. A če naj bo narodovo življenje aktivno in njegovi delavci vsak trenotek s čutom odgovornosti prežeti, tedaj je poleg umetniškega ustvarjanja neobhodno potrebno še neprestano razmišljanje o vseh vprašanjih, ki jih zadaja narodovo življenje. In tega Slovenci doslej nismo znali nikoli ali pa veliko premalo. Najbrže zato, ker se nikoli nismo vladali s polno odgovornostjo za svojo usodo.

Ne maramo, da bi bilo slovenstvo danes le iz meseca v mesec se ponavljajoča, zgolj besedna afirmacija. Nočemo, da bi bilo slovenstvo danes le kulturni, jezikovni problem brez trdnih tal. Dandanes je slovenstvo predvsem dvoje: moralni problem v prvi in socialni problem v drugi vrsti. Žalibog pa imamo po žilah še vse preveč praznega čitalniškega zanesenjaštva. Premnogokrat še mislimo, da je z besedami vse opravljeno. Manjka nam čut odgovornosti v obravnavanju narodnih zadev. Trdega dela nismo vajeni, dejstvom slovenskega življenja ne znamo ali se celo ne upamo gledati naravnost v obraz, suhe številke, ki vedo marsikaj povedati o našem slovenskem življenju, so nam puste, zoprne, nevšečne, da jih najrajši prevalimo na tuje rame. Tako se mi zdi, kakor da bi hoteli reči: pustimo trde številke in reševanje problemov, ki številke o njih govore, drugim, ki nam režejo kruh in usodo kroje. Preveč smo bili zmerom vajeni, da so nam drugi ravnali življenje, pa se nismo privadili razmišljati o svojih problemih s polnim čutom odgovornosti. Nikakor pa se ne da s polno odgovornostjo reševati problemov, zlasti pa ne socialnih problemov, ki jih zadaja narodovo življenje, če niti socialnega obraza svojega naroda ne poznaš. Kako drugače in polneje bi danes mogli zastaviti pri nas socialno vprašanje, če bi imeli zbrane študije, kakršno je dr. Žgeč napisal za Haloze, za vse dele slovenske zemlje, za vsa slovenska mesta, trge, za vse panoge slovenskega življenja.

Volja do lastnega obstanka in razmaha mora biti; moralna sila, ki to voljo nosi, mora živeti neuklonljivo in na vse žrtve pripravljena slednji dan; a čut, poln čut odgovornosti nas dandanes nujno sili k čim podrobnejšemu in temeljitejšemu delu za spoznanje nas samih, naših problemov, naših težav in tegob, vseh realnih pogojev za naš obstanek in naš čim širši in čvrstejši razmah.

S. L e b e n

Politični pregled

Po Stresi

Zdi se, da mednarodna politična snovanja že zlepa niso bila takó živahna in razgibana kakor v tem razdobju od novega leta sèm. Vrsté se sestanki, obiski, dogovori in pogodbe, ki jim dá kdaj pa kdaj še novega vzpodbudnega sunka kak dogodek kot je bil nemški sklep o uvedbi redne vojaške službe. Državniki in diplomati hité dopovedovat, kakó so njihove vlade vse prevzele od miroljubnosti in kakó je zató njihovo prizadevanje posvečeno okrepitvi in trdni organizaciji mirú. In vendar vse te številne akcije ne morejo zakriti